

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Llin

171

1999

43867-4. 7.

~~447~~

447

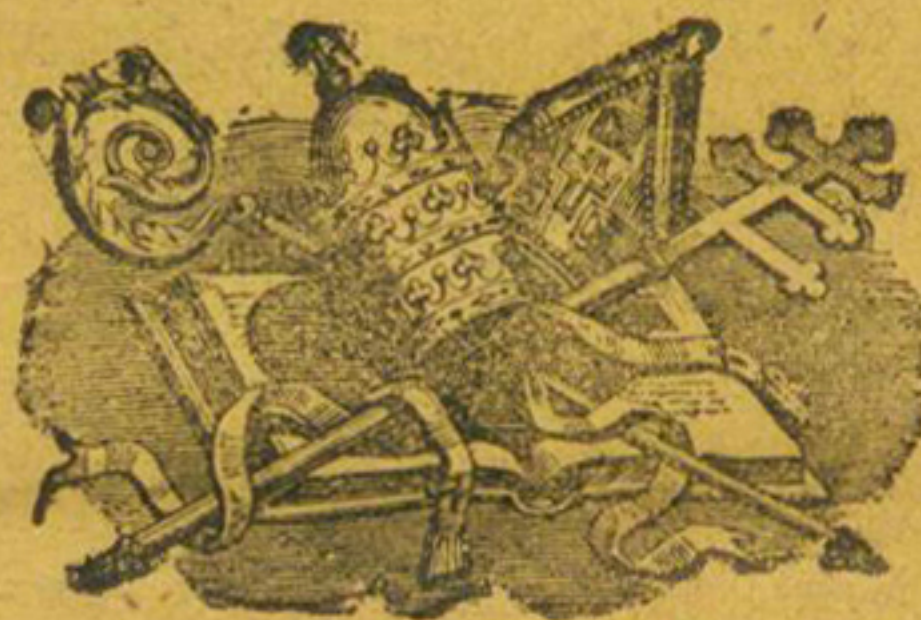
ԿԻԼԻԿԻԱ ՊԱՏՐԻԱՐԿԸ

ՎԷ ԷՐՄԷՆԻ ԳԱԹՕԼԻԲԻԼԷՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒ

ՍԷՄԱ ՀԷԹԼԻԻ

ԱՆՏՈՆ ՊԵՏՐՈՍ ՏՐԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ
ՀԱԶՐԷԹԼԷՐԻՆԻՆ

ՆԱՄԷԻ ՈՒՄՈՒՄԻՍԻ

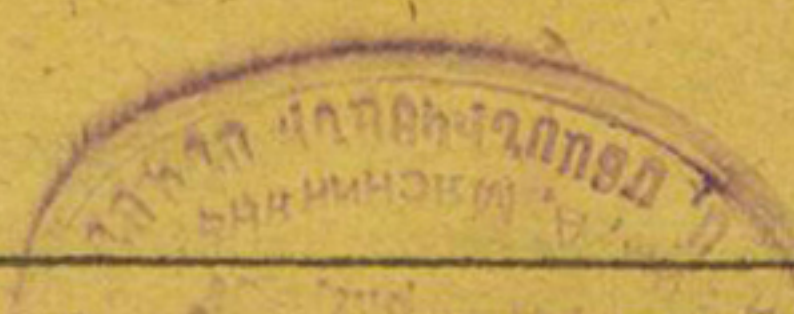

ԷՐՄԷՆԻՃԵՏԷՆ ԹԷՐՃԻՄԷ

ԱՍԻԹԱՆԷ

ՍԷՏԱՅԸ ՀԱԳԸԳԷԹ ՄԱԹՊԱՆՍԸՆՏԱ ԹԱՊ ՕԼՈՒՆՏՈՒ

— 1873 —

644

28207-62

a

28 177

171-60 R

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍՈՒՆ ԳՈՒԼՈՒ ՎԷ ԲՕՄԱ ՔԻՒՐՍԻՒ ՇԷՐԻՖԻՆՏԷՆ
 ԹԱՍՏԻՔ ՕԼՈՒՆՄՈՒՇ ԿԻԼԻԿԻԱ ՊԵՏՐՈՍՐՔԸ ՎԷ ԷՐՄԷՆԻ
 ԳԱԹՕԼԻԲԷՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒ

ԱՆՏՈՆ ՊԵՏՐՈՍ ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ

Իղզէթլու Պիրատերլէրիմիզ, Սէմահէթլու
 Արքեպիսկոպոսալարա վէ Եպիսկոպոսալարա,
 Բաղպէթլու Եկեղեցականլարա, վէ Պատ-
 ըրիարգլըղըմըղ տաիրէսինտէ պուլունան գա-
 հիա ձէմաաթա սէլամ, վէ թէպէրրիւ թը-
 թը ըահամանիյէ :

Իղզէթլու Պիրատերլէր, Բաղպէթլու Հէմքիւնլէր,
 վէ Սեվկիւլիւ Էվլատար, սէքիզ այտան պէրի տիր քի
 Թէմիմիզտէն վէ Պատրիարգլըղ հուտուտումուղտան մէն-
 Քի վէ սիզտէն ուղագտա պուլունուպ, Ալլահըն գայրը-
 ճըլըղընտան էօհտէմիզէ իհայէ օլունան Քիլիսէնին Չօ-
 պանլըղ մէմուրիյէթինին թէգայեիւտիւնիւ Ալլահըն շէ-
 բէֆի վէ ճէմաաթըն Փաիտէօի իչին սիզին մապէյնինիզ-
 տէ վէ սիզին իլէ պիրլիքտէ գուլանարազ, տույտուղու-
 մուզ թէսէլիտէն մահրում գալարը :

Քիլիսէնին էսկի տիւշմէնինին ատէթի գատիմէսի իւ-
 ղէրէ ձէմաաթըն իչինէ նիֆազ թօխումու սաչարազ, պա-
 զը էհլի իղրազ քիչիլէրի նէ տիւրլիւ թահրիք էթտիյի,
 վէ ճէմիի ղէմանտէ Հերձուածողլարըն վէ Հերետիկոս-
 լարըն գաթի ումիտ տավալարընտա Գաթօլիք Քիլիսէսինին
 Չօպանլարընա վէ մէմուրլարընա գարչը սիլահլարը օլան իֆ-
 թիլրա վասէթալարընա օնլարըն նատըլ թէչէպղիւս էթտիք-

լէրի . վէ գապիլ օլսա քէնտի ֆասիտ հէտէֆլէրինէ եէթիշմէք
իշին , կէրէք Քիւրսիի Շէրիֆին , կէրէք Տէվլէթը Ալի-
յէնին , վէ կէրէք քէնտի ճէմաաթըմըզըն նէզաինտէ տա-
խի Պիզիմ ալէյհիմիղտէ նէ տիւրլիւ իֆթիրալարա ճիւ-
րաաթ իթտիքլէրի ճիւմլէնիլէ տէ ըանա մալիւմ տիւր :

Օնլարըն գուլլանտըզլարը էնվայը հիւնէրլէրի վէ ֆիթ-
նէլիքլէրի պուրատա սիլէ թէքէրիւր էթմէմիլ իդթիզա
տէյիլ տիր : Պու ճիւմլէսինի տէ կէրէք եազընտա պու-
լունտուղումուզ վազըթ շիֆահէն , վէ կէրէք ուզադտան ,
պազը տողրուտան տողրույա թահրիրաթլարըմըզ , վէ պա-
զը Պազիլէթլու Աթուալալըմըզ վասէթասըյլա , վիէք չօդ
տէֆա սիլէրէ իյզահ էթմիշիլ : Աէ խասիմլէրիմիղին
էվվէլ էմրտէ ասըլ էֆքեարլարընը կիլլէյէրէք , պիլէ
գարշը իճատ էթտիքլէրի շիքեայէթլէրիլէ , խուսումէթ-
լէրի քէէննի պիզիմ ալէյհիմիղէ շախսիյէթէ տաիր պիր
մէսէլէ տիր կիպի կէօթէրտիքլէրի տախի հէնիւզ մա-
լիւմիւնիւզ օլմուշ տուր :

Պու սէպէպէ մէպնի , չօդ սէնէլէր Չօպանլըզ իտա-
րէմիլ միւտտէթինտէ , հէր պիր հարէքէթիմիղէ վէ տալ-
րանլըմըզա գարշը հէր թարաֆտան տիւրլիւ պէ տիւրլիւ
իշթիքեալէր երզմայա շալըշըրըտըլար , վէ իճատ իթտիք-
լէրի իշթիքեալէրինէ սահիհիքսիւրէթի վէրմէք իշին վէ
հէր քիշինին , ալէլխուսուս հէր պիր շէյլէրին սահիհ հա-
լինի թանըմայան , վէ խասիմլէրին կիլլի էֆքեարլարընա
վէ ասըլ մադսէտլէրինէ վազըթ օլմայան սաֆտէրուն վէ
պիխասպէր քիշիլէրին կէօլիւնէ հազգը կէօթէրէպիլմէք
իշին , քէնտի մէրամլարընճա , օնլարը տիւրլիւ ըէնկլէր
իլէ պօյարըտըլար : Աէ տահա իլէրի կէշիպ , իշթիքեա-
լարընա եէնիտէն պիր պէնտ տահա իլավէ իտէպիլմէք ի-
շին , Պիզիմ նիյէթլէրիմիղի տէ քէշֆ իթմէյէ գալղըշ-
տըլար :

Պունլարըն պու տիւրլիւ տէսիտէլէրի թէէսիրսիլ տէ
գալմատը . շիւնքի պազը քիշիլէր պուլունտուլար քի , խա-
սիմլէրին պէօյլէ պիվէրվա վէ լահնգաթի նէշը էթտիքլէրի
պունճա իֆթիրալարը իշիթմէյիլէ , ալթիւսթ օլտուլար ,

վէ օնլարըն զըտըղլարընը շախսիյէթէ տայիր պիր խու-
սումէթ մէսէլէսի կիպի թութուլար :

Հալ պու քի Քիլիսէնին տիւշմէնինին Ֆիքրի նէրէյէ
պագմագտա օլտուղու մէճհուլիմիզ տէյիլ իաի , շէօյլէ
քի ճէմասթըն օ դատար իլէրի կիտիշինի շէքէմէզ իաի :
Վէ ախէր տէֆալար տախի միլլէթին ասայիշինի ալթիւսթ
վէ իլէրի կիթմէսինի մէքս իթմէք իշին էհլի իզըազ
քիշիլէրի թէշվիդ իթմէյիլէ , տիւրլիւ տիւրլիւ գըյա-
ֆէթլէր ալթընտա նիֆագլար սաշմըշ ըտը : Նմաի պիլիմ
խայլը վագըթտան պէրի մուգատտէս խըղմէթլէրիմիզտէ
էտինտիյիմիզ չօգ սէնէլիք թէճրիւպէ , վէ մուգատտէ-
մինտէն զուհուր իթմիշ օլան զըթլըղլար , շիմտիքի պիլի
գարշը , խուսուսույլա Սյլահըն խըղմէթինէ սուսուլուշ
քիշիլէրտէն նէշաթ իտէն խուսումէթին շախսիյէթէ տա-
յիր մէսէլէ փէրտէսի ալթընտա , Քիլիսէճէ հիւքիւմէ-
թէ գարշը պիլիմ շախսըմըղտա պիր հիւճիւմ օլտուղու-
նու պիլի տույ իտէր իտիլէր : Չիւնքիւ պագըլար Քիլի-
սէճէ Հիւքիւմէթին տըգգաթընտան հէր նէ վէշիլէ օ-
լուրսա օլտուն , խէլաս օլմայա շալըշըլար ըտը , պարը-
լար տա գապիլ օլտար Քիլիսէնին պաշ Չօպանընըն եիւճէ
նէզարէթինտէն , վէ օնուն մէճլիսլէրինին էօհտէսինտէն ,
պագըլարըն սէօյլէտիյինէ կէօրէ , մուաֆ օլմայա արգիւ-
իտէր իտիլէր , նիհայէթ պագըլար տախի քիմի պիր թար-
ղըլա քիմի տիկէր թարղըլա , քէնաի պաշլարընա նիզամ-
լար գօմագ իսթէր իտիլէր , պու իսէ ասըլ հիւքիւմէթի ,
վէ ումումէ տաիր նիզամը վէ գանուսու , նիզամսըղըդ ,
գարըշըղըդ , վէ հիւքիւմէթ թանըմամագ տէրէճէսինէ
գատար կէօթիւրմէմէք միւմքին տէյիլ իաի :

Պիղ պունլարըն ճիւմլէսինէ տէ վագըթ օլտուղու-
մուղտան , օ նիզամսըղըղլարը թահրիք իտէնլէրին հա-
րաքէթլէրինէ զիատէ տըգգաթըլա օյանըգ սուրտուղու-
մուղ հալտէ , « Քէվէրսուրուս » կոնգակընըն իլանընը
վէսիլէ իտէրէք , թարաֆկիւղարըդ բուհինի տաճա զի-
յատէ արթըրտըլար , վէ Հիւքիւմէթէ գարշը նիֆագ ա-
թէշինի տահա զիատէ թութուշտուրտուլար , Անճագ

« Տէվերսուրուս » կանգակընը ասիանա սէպէպ տտոտ իթմէք, փէք եաղնըշ տըր : Հաթթա « Տէվերսուրուս » կոնդակը մահգա պէօյէ Հերձուածլարըն էօնիւնիւ քէսաիրմէք սիւսիլէթիւլ մէրաթիպին ազապըղընը մուհաֆագա իթմէք, վէ հիւքիւմէթին ֆախտէսինի իլէրիլէթմէք իչին վէրիւնիշ տեր :

Բմտի հալ պէօյէ իքէն, պէօյէ մուխաթարալը միւնագաա արասընտա մուխայյէր կէօղիւլէ հաճէթսիղ սէյիւրճի օլմայա, Պիղիմ մուգատտէս պօրճումուղ միւսաստէ իթմէղ իտի : Պու սէպէպէ մէպնի հէր տիւրիւ տըղգաթ վէ իթիտալ տաիրէսինտէն խուրուճ իթմէյէրէք, հէր տիւրիւ զըտըղլարա վէ թէհլիքէլէրէ գարշը հիւքիւմէթի մուհաֆագա իթմէք, վէ չօպանլըղ իտարէմիղէ իհալէ օլունմուշ օլան տինտարլարը եաղըն թէհլիքէլէրտէն իսէլաս իթմէք իչին մէյտանա չըգմայա մէճպուր օլտուղ :

Պիղիմ պու գաթի վէ սէպաթլը աթվարըմըղը կէօրմէյիլէ, պաղըլար սէյհուտէ էֆքեարլարա զահիպ օլարագ, պիղի թէպեիտ իթմէյէ գատըր օլտուղլարը հալտէ, քէնտի մէրամլարընա եէթիչմէյէ իւմիա իտէրլէր իտի : Բմտի տօղրուտան տօղրույա վէ տահա դիտտէ շիտտէթ իլէ ճէմի սիւհալարընը պիւսպիւթիւն Պիղիմ շախարմըղա գարշը չէվիւրտիլէր : Բճպար օլունույօր, հուղուղլարըմըղ զասպ օլունույօր, տէյի վէլլէլէ գօլիարըր ըտըլար, լարին չօգ վագըթ կէչմէքսիղին օ շիքեայէթլէրին շիքեայէթ իտէնլէրին իւղէրինէ տիւշտիւլիւնիւ քէնտի ամէլլէրինին շէրաաթը ալանէն կէօթէրտի :

Լարին տահա իլէրի կէչիպ, պու շիքեայէթլէրի Քիւրսիի Շէրիֆէ գարշը չէվիւրմէյէ տէ ճիւրաթ իթտիլէր : Քիւրսիի Շէրիֆ իսէ, օ արատա օնլարըն ըիճալարընը տիյնէյէրէք, վէ հէր հանկը միլլէթտէն, Սըարօղութիւնտան, վէ լիյագաթտան օլուրաս օլտուն, տպախաթըր կէօնիւլ պագմասըղ, վէ քէնտիյէ մախուս օլան միւտագղիղ վէ պիթարաֆ շէրաաթըլլա հէր պիւր շէյի թէճէսսիւս իտէրէք, շիքեայէթլէրինին տասընը, վէ իֆ-

ըրնը էտա իթմէյէ պաղան պունճա քիշիւէրի թաղեիդ
իթմէյէ տահա զիայատէ իւէրի կիթմէլի տէյիւ իտիւէր :

Եզզէթլու Պիրատէրլէր, Րազպէթլու Հէմքիւնլէր,
վէ սիվլիւլիւ Տինտարլար, Սիզ տախի հէման ճիւմլէնիզ
տէ պու շէյլէրին թէճրիւպէսինի կէօրտիւնիւզ : Օնլարըն
կէրէք բուհանի վէ կէրէք ճիսմանի իհթիաճլարընտա
էթտիյինիզ էյիւքլէր հիշ ասլա խաթըրա կէլմէտիքտէն
մաատա, պիւ աքս պունլարա մուգապէլէ, նամքէօրլուդ-
տան, զահմէթտէն վէ թասալլութտան պաշգա պիւ շէյ
էտա օլունմատը : Քիլիսէլէրինիզի զասպ իթտիքլէրինի,
իրատլարընըզը զասլթ իթտիքլէրինի, վէ պաքիւրէլէրին,
էօքսիւզլէրին, Փաղըրլարըն նաֆագալարընը վէ եարտըմ-
լարընը էլլէրինտէն շէքիպ ալտըղլարընը կէօրտիւլիւնիւզ-
տէ, գալպինիզի աճը վէ սըգլէթ մուհասէրէ իթտի :
Հաթթա Ալլահանի Գուրթարըճըմըզըն փահասըզ գանը-
յըլա սաթըն ալընմըշ ճանլարը, էպէտի զայլըզա փէրս
իթմէքտէն տէ գօրգմատըլար : Փէյղամպէր իլէ պիւրլիք-
տէ « էվլատլար թէվլիտ վէ թէրֆի իթտիմ, օնլար պէ-
նի խօրլատըլար » տէյէրէք Ֆիրեատ ու Ֆիղան իթտինիզ :

Պէլի օնլարտան պաղըլարընըն տա վաղթըյա փէնա-
կեահը օլմուշ օլան, վէ թէրպիյէլէրինի, մալիւմաթլարը-
նը օլատա թահսիլ իթմիշ, հաթթա Քիլիսէճէ շէրէֆլէ-
րինի տէ օրատա գաղանմըշ օլտուղլարը, պիղիմմիւթէպէր
Ջըմմար մանասթըրըմըզը տախի սիլահլա վէ ճէպրիլէ
զասպ իթտիքլէրինի կէօրտիւլիւնիւզտէ, Պիղիմ իլէ պիւրլիք-
տէ աճըտընըզ վէ աղլատընըզ : Խօրլատըլար օ Աղիզ մէսքեա-
նը քի, Ալլահա մագպուլ սէլէֆլէրիմիզին միւլքի մէվրուսէ-
սի, վէ ասուտէ իգամէթ կեահը իտի : Աղիզ ՊիքիւրՄարիամըն
Վերափոխումունա սունուլմուշ Քիլիսէյէ հիւճիւմ էտիպ,
գաբուլարընը գըրտըլար, վէ պունճա Միւհթէրէմ Աաթո-
ղիկոսըսըմըզըն, Եպիսկոպոսլարըմըզըն, վէ Քահանայլա-
րըմըզըն Աղիզ քէմիքլէրինին Րապպիտէ բահաթլանմըշ օլ-
տուղու մահալլէրէ հագարաթ էթտիլէր : Աթալարընըն
էվլէրինի եէրլէրինի թէրք էտէրէք, պախտ մահալլէր-
տէն կէլմիշ, վէ օ մունթագամ մէարէսէտէ միւթէտիլ

պիր Էօմիւր իւն կէշինմէյէ դանաթ Էտէրէք, իւնիտէ
պունճա ճանլարըն սէլամէթինէ եարար օլմագ իշին հէր
տիւրլիւ ճահարլա վէ աշղըլա Նկեղեցական բուհիյլէ փէր-
վէրտէ օլմայա, վէ մուգատտէս իլիմէրտէ իւնի կիթմէ-
յէ չարչան թալէպէլէրին, մուգատտէս վէրասէթինի զա-
րաթ իթտիլէր: Չավալը շայիրտլէր, վէ ծնլարըն զայ-
րէթքէշ միւտիրի վէ մուալիմէրի քէնտի պօրճլարընա
սատըգ գալարագ, խասիմէրին Հերճուածողլուղունու գա-
պուլ էթմէտիքլէրի իշին քեաֆֆէսիտէ Ալլահանի խըղ-
մէթէ, վէ վիճուածէ Էօմիւրէ միւճէրրէտ մուղթագի օ-
լան լէվաղիմաթլարտան սոյուլարագ, պայաղըճա իւփ իւր-
եան տըշարը աթըլարլար:

Աքին համա ու սէնա օլսուն Ալլահա, վէ ծնուն ա-
ղիղ մէսհէպի մուպարէք օլսուն քի, էն շէտիտ ֆէլա-
քէթլէր արասընտա տա Պիղի թէսէլլիսիղ պըրագմագ:
Օ ճէսուր փէհլիլանլար Չըմմար մանասթըրընտան թարտ
օլուր օլմագ, կէրէք Մարօնիլէրին Անթաքիա Պատրիար-
ղը Սէմահէթլու Պօղոս Պետրոս հաղրէթլէրինտէն, վէ
խայըրիան միլլէթինտէն, կէրէք Երուսաղէմ Պատրիար-
քը միւթէվէֆա Յովսէփ Ապլերկա հաղրէթլէրինտէն վէ
կէրէք Աիպանանտա միւթէմէքքիւն Յիսուսեանլարըն վէ
Աղարիսթլէրին էյլիքտար Մեծաւորլարընտան հիւսնիւ վէ
գապուլ միսաֆիրըէրլիք պուլտուլար, շէօյլէ քի միւմա-
յիլէյհիւմ հաղրաթը Յիսուս Քրիստոսուն աշկընա օ պի-
կիւնահլարը գապուլ էթմէյէ վէ գայըրմայա պիրիպիրին-
տէն ղիյատէ չարչարլար:

Ճէսարէթտէն տիւշմէյէլիմ էօյլէ իսէ Պիղի գայըրըպ
կէօղէտէն Ալլահ, պիր կիւնտէ քէնտի մէրհամէթի իւն
եինէ պիղի օ վաթանըմըղա թօբլայըպ թէսէլլի իտէր: Աէ
էյէր պիր աղ վագըթ պու թէսէլլիյի իհսան իթմէք իս-
թէմէղ իսէ էմին պիր մէսքեանտէ վէ ասուտէ պիր հա-
վա իշինտէ պիղի տահա ալա մուհաֆագա իթմէյէ միւք-
թէտիր տիր:

Խաթըրընըղա կէթիրին քի Պատրիարքըք թեմիմիղտէն
թարտ օլուպ եօլումուղու հանկը թարաֆա տօզրուլա-

ճաղըմըզը պիլմէյէրէք թէրէտտիւտտէ գալմըչ օլտուղուճուղ վազըթ ճէմի տինտարլարըն Փէտէրինտէն նիճէ տավէթ օլունտուղ, վէ Սրբազան Բաբա հազրէթլէրինտէն պու ճէսարէթլէրէ վէ թէսէլլիյէ մալիք օլտուք, շէօյլէ քի քէէննի քէնտի մէշադաթլարընը ունութմուշ կիպի Պիղիմ աճըլարըմըզը թաթլըլանտարմագ իչին Փէտէրանի գայըրըճըլըզըլա միտաֆիրփէրվէրլիյինի պիղէ կէօսթէրտի: Սրբազան Փէտէրիմիղին գայըրըճըլըզը ետլընըզ Պիղէ տէյիլ, իլլա սիղէ տէ ճէսարէթ վէ թէսէլլի պախշ իտէր, շիւնքի պունունուլա ալէստէվիյէ տինտարլարըն Փէտէրի Պիղիմ շախսըմըզա պէօյլէ մուհապէթ իտպաթընը իղհար իթմէյիլէ սիղին ճիւմլէնիղտէն տէ մէմնուն օլտուղունու պէյան էթմիշ տիր քի, Պիղիմ իլէ տիրլիքտէ մուղատտէս պօրճլարընըզ ճան ու կէօնիւլտէն թէքմիլ էթտինիղ:

Պու միւթալաալարտան մաատա սիղին ֆաղիլէթլէրինիղ, եէնիլմէզ ճէսարէթինիղ վէ մէթանէթինիղ վէ սըզը իթթիֆազընըզ տախի Պիղիմ թէօնլիմիղի տահա ղիյատէ արթըրըլար, շէօյլէ քի ճիւմլէնիղ տէ Վաթօլիքլիք տալաարնա թարաֆ տուրմայըլա վէ հէր նէ դատար մէնֆիտէ պուլունմուշուսատա տախմա տա մէշրու Չօպանընըզ վէ Պատրիարքընըզ ըլա պիրլիքտէ գալմայըլա Ալլահըն ճէնկինի մէրտանէ ճէնկլէշմէյէ դատըր օլտունուղ: Ալէլ խուսուս Քիլիսէնին Պաշ Չօպանընա վէ Տէյիօինէ խալիս մուհապէթինիղի վէ միւթէվաղիւ իթաաթընըզը սէրպէսթճէ պէյան էթտինիղ:

Պու մէմտուհ վէ ճէսուրանէ տավրանըչընըզ վէ Տէսիւլանէ դահմէթքէշլիյինիղ հազգընտա սիղ տախի շաղ վէ թէսէլլի օլուն, նիճէ քի պիր վազըթ Առաքեալլար « Բապպինին իամի իչին խօրլանմայա լայըզ օլտուղլարընտան էօթիւրիւ տիվանտան սէվինէրէք չըգարլար ըտը » յըսա, (1) Չիւնքի Առաքեալլարըն Պաշընըն « Սիղ քի Ալլահըն դուվէթիլլէ սօն վազըթլարտա պէյան օլունան հազըրլանմըշ խէլասլըզըլա տին իլէ հըֆս օլունտունուղ, շիմախ

(1) Իործք. Ե. 41:

տիւրլիւ թէճրիւպէլէրտէ հասպէլ իճապ պիր ճիւղի գա-
 սավէթ օլմուչսունուզ օնունլա շազ օլաճագսընըզ : Չիւնքի
 տինինիղին թէճրիւպէսի զայ օլունու ալթունասան տահա
 միւթէպէր տիր քի, աթէշիլէ թէճրիւպէ օլուպ Յիսուս Բրիա
 տոսուն զուհուրունտա մէտհէ իհթիշամա վէ իզզէթէ շա-
 յէսթէ պուլունտու » (1) տէյերէք Պիղի էմին էթտիյինէ
 կէօրէ պու Տէսիւլանէ ըուհ վէ զահմէթքէշիք ճիւմլէնիզ
 իշին էպէտի իհթիշամլարըն վէ սօլմազ թաճըն պիր փէյի
 տիր : Պագըն քի սիղին շէքտիյինիզ ճէվր ու ճէֆալէր
 վէ զահմէթլէր ալէսսէվիյէ տիւշմէնին ըէզալէթինի մու-
 ճիպ օլարագ տինտարլարըն գալպինտէ մուհապէթի, տի-
 նի, խիւտափէրէսթիլիյի, վէ աշգը նէ գատար արթըրըպ
 թութուչտուրմագտա տըրլար : « Յիսուս Բրիատոստա խիւ-
 տափէրէսթիլիլէ եաշամագ իսթէյէնլէրին ճիւմլէսի տէ
 հալաճանքտա պուլունուրլար » տէր Առաքեալ (2) :

Էօյլէ իսէ պիւլ իթթիֆագ ճէսարէթ իլէ իլէրի կի-
 տին վէ սիղին սավաշլարընըզըն վէ զահմէթինիղին գատի-
 մի սապր իտէնլէրէ վատ օլունան ֆիւթուհաթ թաճը-
 նը սահիհէն գազանաճաղընըզա էմին օլուն : Վէ էյեր թէճ-
 րիւպէ պազը տէֆա սիղէ աղըր կէլիրսէ կէօղիւնիւղի
 կէօյէ գալտըրըն, ումուտինիզ վէ ճէսարէթինիզ եէնի-
 տէն թագվիյէթ գազանըր : Ալէլիսուսուս Սըբազան Քա-
 հանայապետ հազրէթլէրինին ճիւմլէմիղին հազգընտա
 Տէսուլանի զայրէթի վէ Փէտերանէ թագայիւտիւ կէօ-
 զիւնիւզ էօնիւնտէ տիր քի քէնտի սըզլէթլէրի արասըն-
 տա տախի Պիղիմ միւքէտտէր Քիլիսէմիղին եարտըմընա
 եէթիշմէքտէն կէրի տուրմազ : Պունա շահիտ տիր պու
 եազընլարտա Գուրթարընըմըզ Յիսուսուն եօրթուլարը
 մինասիպէթիլլէ սիղին էվլատճա մուհապէթինիղի, իզզէ-
 թինիղի վէ սատըզ իթիպարընըզը քէնտիսինէ թագտիմ
 իթտիյիմիղտէ միւճէտտէտէն պիղէ խիթապէն էթտիյի
 թաթլը նութքու քի, ֆազիլէթլու Աթոռակալըմըզ վասէ-

(1) Ա. Պետ. Ա. 5.
 (2) Բ. Տիմ. Գ. 12 :

Թատրյա սիզէ իլհագ իթմէյի քէնտիմիզէ պօրճ սայարդըմըզ Քահանայապետ հաղրէթլէրինին պիզէ մուխաթթապ Կոնդակընտա(*) օնուն քէլամլարընը օգուտունուզ :

Սրբազան Բաբա հաղրէթլէրինին Փէտէրանի դայըրըճըլըղընա պիր շահիտ տախի պու սէնէնին Յունվար ալթըսը թարիխիլէ նէշր իթտիյի էմաալսիզ Շըջարեբական նամէսի տիր : Կէօրիւրսիւնիւզ քի Քիլիսէնին եիւճէ Չօպանը նէ տիւրլիւ Ալլահանի իլիմիլէ Քիլիսէմիզին տէրունինատէ զուհուր իտէն մէսէլէլէրի վէ զըտըզլարը հուզուրումուզա դօմուշ տուր : Պու նէվզուհուր Հերճուածողլարըմըղըն փէյտա էթտիքլէրի տիւրլիւ մատտէլէրի վէ միւշքիւլլէրի նասըլ էյզահ վէ հալլ էթմիշ տիր : Բօմա Քահանայապետինին ըիյասէթ հիւքմիւ օլմատըզճա , Գաթօլիք Քիլիսէսի տուրամազ օլտուղունու , վէ նէվզուհուր Հերճուածողլար Քահանայապետին եիւճէ հիւքիւմէթլինին սիճիլիլէ Քիլիսէտէն իխրաճ օլտուղլարը հալտէ , Գաթօլիք տէնիլէմէզ օլտուղլարընը , քէնտի Բէսիւլանի հիւքիւմէթինին ազամէթի իլէ , նասըլ հէր քէշէ կէօսթէրմիշ տիր : Պունուն իլէ պիրլիքտէ կէօրիւրսիւնիւզ քի , խասիմլէրին Քիւրսիի Շէրիֆին նիզամընըն վէ էֆքեարընըն քիւլլիէն մուզայիրի օլարագ իճատ էթտիքլէրի հէր պիր միւշքիւլլաթը վէ շիւպհէլէրի նասըլ ճէրհ էթմիշ , վէ Գաթօլիք Քիլիսէնին սահիհլիքլէրինի պէյան էթտիյինտէ , ըուհանի հիւքիւմէթ տաիրէսինի ասլա թէճաուզ էթմէտիյինի , վէ «Սէզարընքինի Սէզարա , Ալլահընքինի Ալլահա վէրին» (1) տէյի էմր իտէն Ալլահանի թէնպիհ մուճիպինճէ , ճիսմանի հիւքիւմէթին քէնտիյէ մախսուս օլան սէլահիյէթինի թանըր , դապուլ էտէր , վէ ըիայէթ էտէր օլտուղունու , Սալթանաթը Սէնիյէնին մէմնուն օլաճաղը սուրէթտէ նասըլ էյզահ էթմիշ տիր : Իզղէթլու Պիրաատէրլէր , վէ Բազպէթլու Հէմքիւնլէր , ճէմաաթըն Գաթօլիք մէպտէլէրինէ էյիճէ վազըֆ օլմալարը , վէ քէնտի

(*) Մէզքիւք Կոնդակ 13 սահիֆէտէ տէրճ օլունմուշ տուր :

(1) Մատթ . իբ . 21 :

Վաղիֆէի զիմմէթլէրինի տախմա մէմնունէն իճրա էթմէ-
լէրի իչին, Բաբա հազրէթլէրինին սէօղլէրինի, վէ ծնլա-
րըն ասըլ մաալ վէ մէֆհուսուսու ծնլարա պիրէր պիրէր
պէյան վէ իյզաս էթմէք սիզէ բաճի տիր: Քէչքի Բաբա-
նըն Շրջաբերական նամէսինին պիր շէօլէսի տէ օ սէֆիլ վէ
դարարմըջ ֆիքիւրլէրէ տօղսա վէ թէնվիր էթսէյիտի:

Իմտի Գուրթարըճըմըզ Յիսուսա տուա էտէլիմ քի,
Ա.է.քէսիզ Ա.պիտէսի պի.քիր Մարիամըն շէֆաաթըյլա, պի-
զիմ զահմէթ վէ սըզլէթ կիւնլէրիմիզի դըսալթ սըն. վէ
քիլիսէմիզէ, միլլէթիմիզէ, ուսուսի քիլիսէյէ, վէ պիւ-
թիւն տիւնեայա, արզիւ օլունան ասայիչի վէ թէսէլլիյի
իհասան էթսին քի, ասայինին սաատէթի, վէ տէվլէթլէրին
շէրէֆի վէ իզզէթի տիր: Ա.զամէթլու դուտրէթլու Փա-
տիշահըմըզըն էօմրիւ վէ իզպալի իչին տէ տուա էտէ-
լիմ. Փաթօլիք թէպաալարընա տախի մուհապպէթի վէ
մէրհամէթլէրի օլտուղունա էմլինիզ. նիճէքի հիմմէթի
Ալլիյէլէրի իլէ ճիւմլէմիզէ տէ մէզհէպ սէրպէսթիյէթի
իհասան էթմէյէ թէնէզլիւլ էթտիլէր. վէ Սայէյի Շահանէ-
լէրինտէ պու հիմմէթին սէմէրէսինէ պիզ տախի նաիլ օլ-
տուղուսա, շիմտի տախի քէզալիք Զաթը Շահանէլէրի միւ-
լէթ ճէ իչլէրիմիզին սահիհ հայինէ ալեհահ օլարազ, ելինէ
օ սէրպէսթիյէթի վէ հիմայէթի պիզէ տախի թէքրար
իհասան էթմէյէ բադի օլուրլար: Եանըմըջ դարտաչլարըմըզ
իչին տէ տուա էտէլիմ քի, «ճանըլա շիֆա պուլուպ, խոս-
տովանութիւն վէ ապաշխարութիւնլա սուրը Քիլիսէյէ
կիրսինլէր, վէ Բապպինին ճէմաաթըյլա, փէտէրէ, էվ-
լատա, վէ Բուհուլ գուտսա ալգըջ վէ իհթիշամ սունսուն-
լար»: Զիւնքի Ա.ուաքեայըն սէօղիւնէ կէօրէ, «էյէր քի
ծնլար տա օ իթիզատսըզլըդ տա տուրմազլար ըսա, աչլանըր-
լար (գապուլ օլընըրլար), չունքի Ալլահ ծնլարը թէքրար
աչլամայա (գապուլ էթմէյէ) գատըր տըր»: (1)

Պու ումիտ իլէ վէ խահիչլի նիյազլարըլա, ճիւմլէնի-
զին իւզէրինէ Ալլահըն զանի վէ սէմալի թէպէրրիւքեա-

(1) Հոով. ԻԱ. 29:

Թընը տիւերիզ, վէ սիզի ազիզ պիքիր Մարիամըն, վէ քի-
լիսէմիզին Լուսաւորիչի օլան փէտէրիմիզ սուրբ Գրիգո-
րուն շէֆաաթ վէ հիմայէթինէ սրփարըշ էտէրիզ :

Վէրիլտի Բօմատա, սուրբ Բանգրատիոս գափուսու
խարըճընտա 1873. փետրուար 24 տէ. վէ Պատրիարքը-
ղըմըզըն ալթընճը սէնէսինտէ :

ԱՆՏՈՆ ՊԵՏՐՈՍ Թ .

Պ. Կ.

Յ-Է-Է՛ վ. Ս-Ն-Ն-Ն-Ն

ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ

Հաշմէթլու Տօգուզունձու Պիոս Բարա հաղ-
րէթլէրինին սէմահէթլու Կիլիկիա Կաթո-
ղիկոսու Անտոն Պետրոս Թ. Ճէնապլէրինէ
Թասաիր պուլուրտու քլարը նամէնին թէր-
ճիւմէսի տիր :

ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՊԻՈՍ ԲԱԲԱ

ԿԻԼԻԿԻԱ ԷՖՄԵՆԻ ՊԱՏՐԻԱՐԻՔ ԻԶԶԵԹԼՈՒ
ՊԻՐԱՏԵՐԻՄԻՉ ԱՆՏՈՆ ՊԵՏՐՈՍ ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ
ՃԷՆԱՊԼԵՐԻՆԷ

Իզզէթլու Պիրատէր, սէլամ վէ Բէսիւլանի թէպէր-
րիւքեաթ, Իզզէթլու Պիրատէր, Սէնին վէ Արքեպիսկո-
պոսլարընըն, Եպիսկոպոսլարընըն, Քահանայլարընըն, վէ
Ճէմաաթլընըն թարաֆընտան պէյան էթտիյին սասագաթ,
մուհապէթ, իթաաթ, վէ արզիւ հասսէլէրի, պիղէ մագ-
պուլ օլտուգտան մատա, դասավէթիմիզի թէսքին էթ-
մէյէ աաիթի միւնասիպէթի կէլաի. չունքի օնլարըլա,
պապը էհլի էդրազլար Էիւզիւնտէն էրմէնի Քիլիսէսինտէ
զուհուր էաէն գարըլըզլըզ վէ իթիլալէրի թէքրարէն
Թանրտըզ ըսա, հազրէթը Փէթրօնուն պու Քիւրսիսինէ
Փարզ օլան պու իթաաթտան, վէ Սանա օլան պօրճլարըն-
տան այրըլմայանլարըն դայէթ չօգ պուլուտուղունու տաիսի
Թանրտըզ: Աէ պու թէսէլէնի տահա թաթլըլանտըրան
չէյ, տինտարլարըն չու միւչքիւլ հալի տիր քի, պիլ թա-
րաֆտան քէնտիլէրէ գարըլ օ ասիլէրտէն թահրիք օլուն-
մուչ օլան տիւնեալի հիւքիւմէթին խուսումէթինէ հէտէֆ

օլմուշար, վէ օ պիր թարափտան տա օնլարըն հիյլէ վէ
տուղագլարընտան մուհասէրէ օլուպ, օնլարըն հիւքմ վէ
ճէպր վէ ատավէթլէրինէ ուղրամըշ տըրլար, Չունքի գա-
տիմի վէ լաէնգաթի շիտտէթ քէսպ էտէն թաղյիդլէր
արասընտա պէօյլէ պիր մէրտլիք վէ մէթին սէպաթ Քա-
թօլիքլէրին աինինի էօյլէ փարլագ կէօսթէրիք քի, օ ճիւղի
միւնքիրլէրին քէնտի միլլէթլէրինի քիրլէթմիշ օլտուղա-
րը լէքէյի, եալընըղ սիլմիշ սայըլմագ տէյիլ, իլլա զիյատէ-
սիյլէ թարղիյէ իթմիշ սայըլըրլար, Պիր զէմանտէն պէրի
քիլիսէ հէր թարափտա միւշքիւլ պիր ճէնքիլէ խըրփալան-
մագտա տըր, վէ օնուն իթթիհատ պէնտինի չէօղմէք իչին,
ճէհէննէմ գափուլարը, եարամագլարըն ճահտը, տիւնեա-
նըն էքսէրի զիգուտրէթլէրի, սախթէ գարտաշլար, միւթէ-
մասիէն շիտտէթ իւղէրէ ճէնքլէշմէքտէ օլուպ օնուն
պիրլիյինտէն տյըրլմագ իսթէմէյէն համիլէրի, հէր թա-
րափտա Առաքեալըն սէօղիւնէ կէօրէ, «չօղու տէֆա զահ-
մէթլէրտէ, պէլալէրտէ, օյանըգ տուրմագլարտա, աճ-
լըգտա, սուսուղլուգտա, սօուգտա վէ չըպլագլըգտա»
թաղյիդ օլմագտա տըրլար: Անճագ նասըլ քի տիւնեա
պունունուլա մաղլուպ օլտույուսա, պէօյլէտէ աքսիլիքլէ-
րէ թահամմիւլ էտէրէք ճէնկէ կէօնիւս վէրէն էրմէնի-
լէր տախի, ասիլէրին մաղլուպ օլմալարընը, վէ միլլէթ-
լէրինին սէրպէսթիյէթ վէ ասայիշ հալինին թէքրարէն
իյատէսինի կէօրէճէք տիրլէր: Պունուն իչին, իզղէթլու
Պիրատէր, պու Րէսիւլանի Քիւրսիյէ, վէ սէնին հիւքիւ-
մէթի շէրիյէնէ միւթի վէ եափըշըգ գալըպ, «Քրիստո-
սուն իսմի իչին խօրլանմայա լայըգ օլան» Եպիսկոպոս
րէֆիքլէրինէ, քահանայլարընա վէ ճէմաաթընա զայրէթ
վէր քի, նիյէթլէրինտէն կէրի տուրմասընլար. իլլա էմնի-
յէթ իլէ Րապպիյէ ումիտ էթսինլէր, մէրտճէ հարէքէթ
էթսինլէր, վէ թէսէլլի օլտունլար. չունքի նէ Պետրոսա
օլունան Ալլահանի վատ խիլաֆա չըգապիլիր. նէ տէ Քի-
լիսէ տիւշմէնլէրինի ալթ եախօտ խուրտուխայր էթմէք-
սիղին հիւճիւմ չէքէպիլիր: Օնլարը էմին էթ քի, ուպու-
աիյէթլէրի պիզէ աչըրը մագպուլ օլմուշ տուր. վէ Ալ-

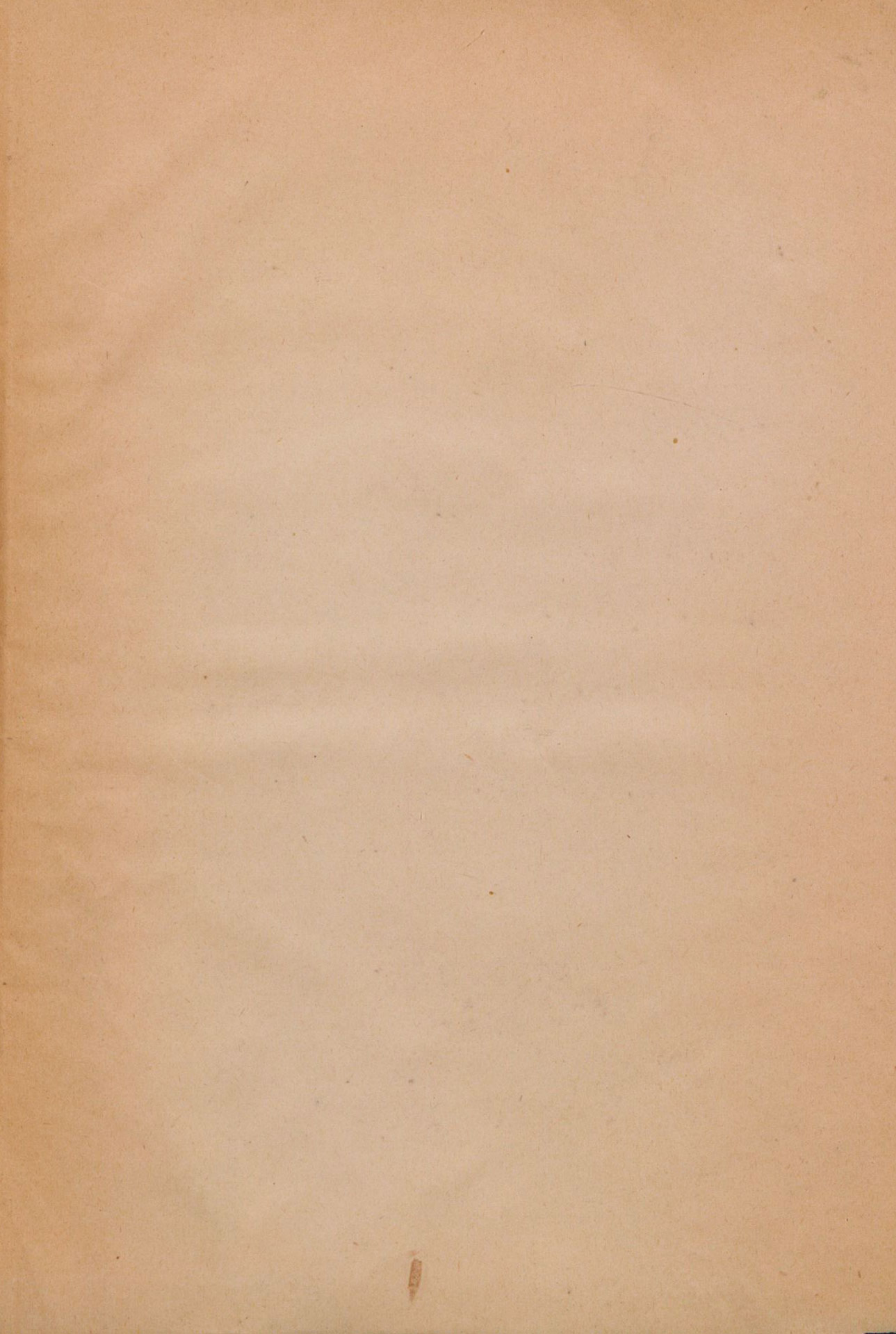
լահա գրողըն նիյաղլար էթմէքտէյիզ քի , մուազղապ օլան
Շարդ Քիլիսէսինին հալինի ըսլահ էտիպ իւք տէհըլէրտէքի
ըէվսաղընա թէքրարէն թէրֆի էթսին : Աէ քէնտի գուտ
ըէթի վէ լութֆույու լա ծնլարը գուվվէթլէնտիրսին , սըզը
մուհապպէթ պէնտլէրիյլէ , Պիզիմ իլէ , Սիզին իլէ , վէ
պիրիպիրլէրիյլէ պիրլէշտիրսին . վէ պու տէհէթլի ճէնք
տէ մէթանէթ վէրսին քի , մէսէրրէթլի նէթիճէսինէ տէ
նաիլ օլապիլսինլէր : Աէ սէմավի լութուֆլարըն ալամէ
թի , վէ Պիզիմ միւսթագիլ մէմնունիյէթիմիզին վիէյի օլ
մագ իւզէրէ , Րէսիւլանի թէպէրրիւքեաթըմըզը մէմնու
նէն իհասան էտէրիզ , Իզզէթլու Պիրատէր , Սանա , սէնին
հիւքմիւնէ թապի օլան հէր պիր Արքեպիսկոպոսլարա ,
վէ Եպիսկոպոսլարա , վէ սէնին վէ ծնլարըն ճէմի սատըզ
քահանայլարընըզա վէ ճէմաաթընըզա :

Վերելտի Րօմոտա սուրբ Պերրոս գաւրպէնդի . 1873 Յունուար 13 րէ .
Բաթալըլընէ երրի երրինճի ունէնդի :

ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՊԻՈՍ ԲԱԲԱ

ԿԻԼԻԿԻԱ ԷՐՄԷՆԻ ՊԱՏՐԻԱՐԻՔԸ ԻԶԶԷԹԼՈՒ ՊԻՐԱՏԷՐԻՄԻԶ
ԱՆՏՈՆ ՊԵՏՐՈՍ ՏՕԳՈՒԶՈՒՆՃՈՒ ՃԷՆԱՊԼԷՐԻՆԷ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0835133

